رەنجی فەرهادەکان یاریش□ی یەکێتی نیشتمانی کوردستان؟..

سەلاح جەلال

رەنجی فەرهادەکان، کتێبێکی قەبارە گەورەی چڕو پڕە لەلاپەڕەو رستەو وشەی بیرەوەری ئەو رۆژگارە تاریکانەی بەمۆسیقای رەوی مەرگەسات دەهاتن و خوێنی روناکیان لەرۆحدا هەڵگرتبوو، بەدەم بڕینی گۆڕستانی شەوەزەنگەوە لەئاوازی رۆح و دڵ و هەناوەوە سروودی کوردستان مان یانەمانیان دەوتەوە.

نوسینی دکتۆر (هەژار عوسمان مەعروف)ە ئەو چرایەی لەمنداڵییەوە لە هەناویدا داگیرساوە، بەسەرکێشییەکانی ژیاندا نوقم دەبێت و لەگەڵ چرای هیوای هەزارەها گیانبازی نیشتماندا وەک تیشکی پەلکەزێڕینە، لەدەیەها چیرۆکی مەرگەسات و تێکۆشانی کرێکارانی مەرگدا تیشکیان پێدەگرێتەوە.

ئەم تیشکانە خۆڕسک نین، ب□ر□مهێنەری رۆحن، وشە وەک تێزابی تواوە وێنەیەکی ئەدەبی گەورە دروست دەکەن، لەکۆکردنەوەی شوشە شکاوەکانی منداڵییەوە دەست پێدەکات، مێژووی شۆڕشێک دەکاتە پەیکەرێکی دەروون ناسی، بانگەشەیە بۆ ئێمەو ئەوان، وەرن ئاماژەکانی بخوێننەوە.

دوای راپەڕین ئازادییەک کرایەوە زۆربەی کەس بیرەوەریان نوسییەوە، بەبێ ئەوەی بپرسن، هەتا چەندە توانیویانە هەڵگری مەدلولی روداوەکان و ناونیشان و هونەری سەرگوزشت□ بن؟ هەتا چەندە خۆیان و ئەوو ئەوانی دواتریان دواندووەو چۆن کۆمەڵگایەکیان خستۆتە ژێر پرسیارەوە؟ چۆن لەئێستادا رابردوو دەخوێننەوەو بۆ ئایندە نامەیەک ئامادە دەکەن؟ ئەمەو چەندین پرسیاری تری مەعریفی زمانمان پێ دەکاتەوە.

بەکورتی بیرەوەری یاخود بیوغرافیا چیە؟

بیرەوەری لەفەرهەنگی زمانی عەرەبیدا (سیرە)لە ڕووی زمانەوە وتای رێگایە. وەک زاراوەیش مانای هونەری وەرگێڕانی ژیانی کەسێکە، (ژاتیە)ناوێکی مێیەو دەگەڕێتەوە بۆ خود و رەوتێکە بڕیار لەسەر خود دەدات، لەڕووی ئەدەبیشەوە هاوشانی رەگەزە ئەدەبییە پەخشانییەکانی ترە، وەک رۆمان و چیرۆک و پەخشان و وتارو رۆمانی بیرەوەری و دان پیادانان و گەشتکردن. بە تایبەتمەندێتی هونەری ئەو رەگەزانەوەو لەنێوانیانشدا جیاوازی هەیە.

بیرەوەری نوسینەوەی ژیاننامەی خود و ناساندنییەتی بەرەو قۆناغێکی

وجودی لە نێوان ژیان و مەرگدا.

رۆلان بارت ئەم جیاوازیانە دەردەخات:

(رۆمانەکە ناچێتە سەر ئەوەی بانگەشەی دەروونی خودی خۆی بکات.)

کورتەیەکی مێژووی بیرەوەری لەجیهاندا

بیرەوەری رەگەزێکی ئەدەبی قوڵی هەیە لە مێژووی شارستانیەتەکاندا، زیاتر لەسەر نوسەران و زاناو داهێنەران و پسپۆڕو سیاسی و کەسایەتییە ناودارەکان بووە.

ئەوانەی گەشەیان پێداوە، زانای لاهوتی فەڕەنسی(بیترا بیلا) لەکتێبی(تاریخ بەسی) ئیمپراتۆری شانزەهەمینی رۆمانی(مارکۆس ئۆریلیۆس) بیرەوەریی خۆی بەناونیشانی(الی نفسی او بینی وبین نفسی).

لەچەرخی راپەڕینیشدا چەمکێکی فەلسەفی وەرگرت، بەدەربڕینی ناخی ناوەوەی مرۆق بەلایەنی چاک و خراپییەوە، مرۆڤایەتی خستە ناو دڵی جیهانەوە، شاعیری ئیتاڵی(فرانشیسکۆ بیتراک 1374 بەیەکێک لەباشترین نوسەرانی راپەڕینی ئەوروپی دادەنرێت، لەدوو کتێبدا، بەناونیشانی(سری الخاص) و (مشاهیر الرجل) گەشەی پێدا.

هونەرمەندی ئیتاڵیش (بنفینوتشیلی)هەموو ئەو ساڵانەی نوسییەوە لای پاپا بوە/لەساڵانی 1728وە .

دان پیادانەکانی(جان جاک رۆسۆ)و فەیلەسوفی فەڕەنسیش(میشیل دیموکیین) 1592 بەپێشەنگی یەکەم دادەندرێت لەسەدەی نۆزدەیەمدا، هەروەها (جۆرج یورولیو) و تۆلستۆی و ئێلیۆت ومارغریت دۆراس و جیمس جویس وچالز دیکنزو جۆرج مانای و جۆرج ئوریل و سۆمرست موام و هەردوو بەرگی بیرەوەری(وینستۆن تشرشڵ)و دەیەهای تر.

رەنجی فەرهادەکان ریشاڵێکی نوێی دامەزراند لەبواری رۆشنبیری کوردیدا، بەپەیڕەو کردنی ئەو هونەرەو سوود وەرگرتن لەقوتابخانەکانی دەروون زانی تایبەت(سیمۆن فرۆئید)و (جاک لاکان).

وەک فەلسەفەیش دەچێتە ناو میتنافیزیک و لەپەیوەندییەکانی بوون بەهەبوونەوەو جیهان و مرۆڤایەتی دەخوێنێتەوە. ئەم خودە لەوە دەرچووە، تەنها بیرەوەریی خۆی بخوێنێتەوە، لە ڕێی تۆڕی پەیوەندی بەوو ئەوانی دواترەوە، بواری رەچەڵەکناسی و کۆمەڵناسی و دەرون زانیشی گرتەتەوەو منێک دەبێتە سپارتاکۆس و ئەفسانەی سێزیف دووبارە دەکاتەوە، دەبێتە هەمیرەسێکی راستی و چرای شۆڕش بە رۆح دادەگیرسێنێت. ئەم منە بێتە کەسێکی تواوە، سەرەتا بەشۆڕش گەشکراوەو دوایی بەدوای رەگ و ریشاڵی کۆمەڵەی رەنجدەراندا دەگەڕێت و سروود و دروشمەکانی دەڵێتەوە.

لەیەکەم ریشەی دامەزراندنی (ینک) چراکەی ناخی دادەگیرسێنێت:

رۆژێک هاوینی 1975لە ماڵی خوێندکاران لە (باب المعەزەم)

هاوڕێ(بەکر هەولێری) لەکۆلیژی ئەندازیاری بوو، جار جار دەردە دڵی خۆمان لای یەکتری دەکرد، هات بۆ لام و وتی: بابچینە ناو چیمەنەکە پیاسەیەک بکەین، لەناو کتێبەکەی دەستیدا نوسراوێکی چاپکراوی دەرهێناو دایە دەستم و پێی گوتم: زۆر نهێنی و مەترسیدارە.
خوێندمەوە بڵاوکراوەی یەکێتی نیشتمانی کوردستان بوو. یەکەم جارم بوو ئەو ناوە ببیستم. نوسراوەکە شنەی شەماڵێکی فێنک بوو لەو گەرما پڕوکێنەرەی بەغداد هەواڵی هەستانەوەی شۆڕش و هەڵگیرساندنەوەی شۆڕشی نوێی تێدا بوو.
لەسەر ریشاڵی کۆمەڵەیش مەمەکانی گەدەدات و بەدوای مێژووی یەکێتیتدا دەگەڕێت:
دوای ڕێکەوتنی ئازاری 1970 باڵی مەکتەبی سیاسی پارتی(جەلال تاڵەبانی و ئیبراهیم ئەحمەد) شکستی هێنا، چەپ و مارکسی و ماوی و ڕەخنەگرانی سیاسەتی (مەلا مستەفا) ڕێکخراوێکیان پێکهێنا بەناوی(کۆمەڵەی مارکسی لینینی کوردستان) (ک.م.ل.ک) لە11/7/1978 گۆڕدرا بە(کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان)
(شەهابی شێخ نوری) و سەرکردە سیاسی و سەربازییەکانی (پ.د.ک) وەک (عەلی عەسکەری) و (صالح یوسفی) و (مولازم تایەری عەلی والی بەگ) و (ڕەسول مامەندێ) بزوتنەوەیان پێکهێنا و دوای سێ مانگ لە کۆتایی شۆڕشی ئەیلول لەلایەن (مام جەلال)و(نەوشیروان مستەفا)و هاوڕێکانیانەوە دامەزراندنی یەکێتی نیشتمانی کوردستان بڵاوکرایەوە.
شوشە شکاوەکانی منداڵی
گەی نوسەر بە شۆڕش بەپێی پەروەردەی بنەماڵەکەی و زوڵم و زۆری ڕژێم و زەریای سەزو گیانفیدایی خۆی لەمنداڵییەوە کۆپێی سەندووە.
باوکی کفن پۆش و زانایەکی ئاینی بەناوبانگ و ڕەمزی فریشتەیی شاری سلێمانی بووە، ڕێکەوت براکانیشی شیوعی بوون.
لەگەشتێکی گەنجانەی بۆ گوندی بەشی پەرک کۆمەڵێکی هەرزەکاری بارزنی تەمەن سیانزە ساڵان دەبینێت، لەگەڵ کۆمەڵێک پێشمەرگەدا نیشانە لە بەردێک دەگرنەوە، گەنجە بارزانییەکە چۆن بەدانیشتنەوە سیرەی تفەنگەکەی دەگرێتەوەو فیشەک بەنیشانەکەوە دەنێت.
لەگەشتێکی تریدا چیرۆکی دوو کولەکە ملە نیشان دەدات، بەپێتەکی ئەستوور لە ملیانەوە پێکەوە بەستراونەتەوە، هەرکولەکەیەکیان دەخرێتە بن باڵەکەوە. بەو جۆرە ئەم سەراو سەری دەریاچەی دەربەندیخان بەمەلە دەڕوات و گوێ ناداتە بانگ و هاواری خاڵە هادی تا کۆتایی دەڕوات.
ئەم کاریگەریانە کارێکیان کردووە حەزی کردووە ببێتە ئەندازیار، هەتا خزمەتی خەڵک و هەژاران بکات. دواتر پلەی سێیەمی لەسەر ئاستی

سلێمانی هەناوەو لەکۆلێژی پزیشکی بەغداد وەرگیراوە.
ئەوەی یەکەم شت لە پەیتەخت سەرنجی راکێشاوە، ئەو بەیاخ چی و کۆڵبەرانەی شەقامەکانی بەغداد بوون، زیاتر کوردی فەیلی بوون.

خۆشەویستی بۆ پارتی و بارزانی

هەردوو رۆژنامەی (التاخی و برایەتی) زمان حاڵی پارتی دیموکراتی کوردستان لە بەغداد دەرچوون، وەک هەموو خوێنکارانی تر سەرچاوەی گرنگی بوون بۆ بیری شۆڕشگێڕی، لەکاتی ماوەی گفتوگۆی یانزەی ئازاری ساڵی1970دا هەواڵی کوشتنی مەلا مستەفا بڵاودەکەنەوە، زۆر کاریگەری دەخاتە سەری و بەردەوام لەبەر ئەو شیعرەی شێرکۆ بێکەس دەخوێنێتەوە، بۆ بارزانی نوسیوە، (بۆ پێشەوە پێشمان کەوە بارزانی.)

دوو مانگ بەر لەدەست پێکردنەوەی جەنگ، بڵاوکراوەیەکی دیواری لە کۆلیژ هەڵدەواسن، وێنەیەکی مستەفا بارزانی لەسەرەوەی نوسینەکان دادەنێن و بە کلیل و مستەکۆڵەوە پارێزگاری لێدەکەن و ناهێڵن خوێندکارە بەعسییەکان بیدڕێنن، هەتا (چیا عەباس) نوێنەری لقی پێنجی پارتی بەپەلە دێت و پێیان لادەبات.

بەم خۆشەویستییەوە دەیەوێت واز لەخوێندن بهێنێت و ببێتە پێشمەرگە، هاوڕێکانی ناتوانن پەشیمانی بکەنەوە و دەتەوێ بۆ سلێمانی خێزانەکەیشی ناتوانن کاریگەری بخەنە سەر، دەچێت بۆ بەری قەرەداخ و گەشتێک دەکات هەتا بەچاوی خۆی کرداری پێشمەرگە ببینێت.

لەگوندی ئەحمەد بەنەو ناوچەکە دەگەڕێت، لەناو خزمەکانیدا دەیەها چیرۆکی زوڵم و زۆری کاربەدەستان و تایبەت (عەبدولەهاب ئەتروشی) بۆ دەگێڕنەوە.

لەچیرۆکی(ئەحمەدی حەمەئەمین) لەبەر بێدەنگ نەبوونی لەو کردەوانەیان و رەخنەگرتن لێیان، کۆمەڵێک پێشمەرگە دەنێرنە سەری و هەتا دوا فیشەک شەڕیان لەگەڵدا دەکات و دوایی دەکوژرێت.

ئەوانەو دەیەها چیرۆکی تر بڕیاری پێدەگۆڕن و دەگەڕێتەوە بۆ بەغداد.

لەگەڵ ئەوانەیشدا هەر دڵ و رۆحی لای شۆڕش و پێشمەرگەیە.

لە ڕۆژی17/2/1974 چووە بۆ کۆڕی سەیدا ساڵح یوسفی، بەزمانێکی پاراوی عەرەبی وتارێک بەهەڵچوون و پڕ لەسۆزی نیشتمانی پێشکەش دەکات، باسی بەیاننامەی یانزەی ئازارو پاشگەزبوونەوەی بەعس دەکات لە بەندەکانی رێکەوتن نامەکەو رستەیەکی کاریگەری گوتووە: (لاسامح الله اذا اندلعت القتال من جدید).

ڕۆژێک لە چێشتخانەی باب المعظەم وتارێک دەخوێنێتەوە لە ڕۆژنامەی هاوکاریدا بڵاوی کراوەتەوە.

بە خوێندنەوەی ئەو هەواڵەوە بەفرمێسک ڕۆژنامەکە تەڕ دەکات و

دەیدات بەهاوڕێکەی بیخوێنێتەوە، ئەوانیش هەموویان شۆڕشگێڕ بوون، لەکۆی حەفتاو پێنج خوێندکاری کورد لە بەغداد سیانیان بەعسی بوون.
لەگەڵ ئەو بارودۆخە سەختەدا خەباتیان کردووە، لەو ڕۆژە ڕەشانەدا بیرەوەرییەک دەگێڕێتەوەو ژیانی زیندانی عێراق بەپارکی(هاید) لەلەندەن بەراورد دەکات. لەو پارکە گۆشەیەک هەیە مرۆڤ دەتوانێت دەردی دڵی خۆی و ڕەخنەکانی لە دەسەڵات بگرێت. بەڵام ئەو چووە بۆ لای دوو هاوڕێی خوێندکاریان تازە لەزیندان ئازاد کراون، نەیانوێراوە دەربارەی گرتن و لێپرسینەوەیان قسە بکەن، وتویانە: هاوڕێ گیان دارو دیواریش گوێی هەیە.
لەساڵی 1978 کۆلیژ تەواو دەکات و لە نەخۆشخانەی فێرکاری دادەمەزرێت، بیرەوەرییەکانی دەریایەکن لەخزمەتکردنی خەڵک.
(ج.م) گەورە کارمەندێکی بەعسی لەبەڕێوەبەرایەتی تەندروستی سلێمانی بەئێتەهەم بەبەڵگەی پیاوێک دەکات بەژێرەوەو دەیانەوێت بەزۆر بینێرنەوە بۆ ماڵەوە بۆ ئەوەی (ج.م) نەخرێتە بەندیخانەوە.
دکتۆر(غازی پاسەوان) نەشتەرگەری ریخۆڵە کوێرە بۆ گەنجێکی شارەزووری بەناوی(کاوە) دەکات و خوێنبەری ریخۆڵە کوێرەی نادورێتەوە دەمرێت.
دکتۆر(ئومێد مەدحەت موبارەک) بەڕێوەبەری نەخۆشخانەو دوایی بەتە وەزیر بەعسی بووە.
لەو پزیشک و کارمەندانەی بەعسی نەبوون (دکتۆر عومەر محەمەد ژاژەیی) و(حەمە ئاوات سدیق عەبابەیلەی)و(دکتۆر جەمال حەمادی)و چەندانی تر.
یادەوەرییەکانی گەنجی زۆرن، ئەو شوشە شکاوانەن پارچەکانیان یەک دەگرنەوە، بەو روانینەوە ڕۆژانە چەند شوشە بیرەیەک دەخواتەوە هەتا دایکی رازی بکات بڕوات و ببێت بە پێشمەرگە. لە دەریاچەی دەربەندیخانەوە بەبەلەمێکی شەو دەڕۆن هەتا دەگەنە شاری پاوە، دواتر دەچنە شاری مهابادو سواری پاسێک دەبێت بۆ زەردەشت هەتا بگاتە بارەگای سەرکردایەتی (ی.ن.ک). کەسێک بەناوی(ش.ز) خۆی پێ دەناسێنێت و ڕێگەی لێدەگرێت و ئەویش ئاگاداری وردە کارییە ئەهریمەنەکانی دەخی ناوەوەی خەباتی چەکداری نەبووە، ئەویش دەیکات بە بارەگای حسکدا، وتویەتی: دکتۆرەو لەشارەوە رایکردووە بە ناو پێشمەرگە. دەیبەنە لای دکتۆر(مەحمود سەرانی).
کاتێک دەگاتە لای دکتۆر کەسیەتیەکی سادەی بەفیزی کراوەو روخۆش و قسەخۆش و زۆر دوو بووو، لە ڕۆژی دووەمەوە کاری پزیشکی چارەسەرکردنی نەخۆش و بریندارى (پ.م) و خەڵکی ناوچەکەی خستبووە ئەستۆی من.
بە یەکەم جار مولازم ئەنوەری مەجید سوڵتانم ناسی، هەرگیز رووی

نیگەران و بێزاری شەهید ئەنوەرم بیر ناچێتەوە، کاتێک چاوە رەشە تیژەکانی تێبڕیم زۆر دۆستانەو دڵسۆزانە بەئارامی و زەردە خەنەیەکەوە لێی پرسیم، دکتۆر گیان تۆیش بۆ کوردایەتی هاتویتە دەرەوە.

دوای چەند رۆژێک لەم دیدارە لە رۆژی 2/9/1979 لەشەڕی یەکەمی هێرشی ئێراندا یۆ سەر کوردستان لەنزیک شاری بانە شەهید بوو.

بەو شێوەیە تێکەڵاوی کەسانی سیاسی دەبێت:

لەو بڵاوکراوانەی دەمخوێندەوە ئاوا تێگەیشتم (ی.ن.ک) نیمچە بەرەیەک بوو، پێکهاتبوو لە(ک.م.ل.ک)و بزوتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان.

(بزوتنەوە)و(هێڵی گشتی) د مەحمود عوسمان دوای ئاشبەتاڵ دەچێت بۆ سوریا، لەوێ لەگەڵ قادر جەباری و عەدنان موفتی لیژنەی ئامادەکاری (پ.د.ک)یان دروست کرد، دواتر دکتۆر مەحمود لەهاوینی 1977 لەگەڵ جەلال تاڵبانی لە سوریاوە بەناو تورکیاو ئێران گەڕابوەوە کوردستان و بنکەکەی لەنزیک بنکەکانی سەرکردایەتی(ی.ن.ک) دانابوو.

لەنەورۆزی 1979دا لە(ی.ن.ک) جیادەبنەوە.

لەوکاتانەدا بیرم لەوە دەکردەوە هەرچۆن بووە خۆم بگەیەنمە (ی.ن.ک)

لەسەر داوای خۆم دکتۆر مەحمود رێگەی پێدام بچم بۆ لای مەلا ئەحمەدی بانی خێڵانی، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی حشع بوو. کاتێک بینیم سامانی کوڕی لەگەڵدا ناردم بۆ بنکەی جەڵال تاڵەبانی.

لەتشرینی دووەمی 1979 جەلال تاڵبانی لە توژەڵە لەمیوانخانەیەکدا دەوارێکی ئەستون بەرز لەژێر دار گوێزێکی گەورەدا دانیشتبوو، بەرێزەوە بەخێرهاتنێکی گەرم و گوڕی لێکردین. لەسەر زۆر شت هاوڕابووین، وەک دامەزراندنەوەی یەکێتی دوای سێ مانگ لە ئاشبەتاڵ و وازهێنانی سەرکردایەتی پارتی لە شۆڕش .

من دەمویست جەلال تاڵەبانی رەشماڵێک یان چەترێک هەڵبکات هەموو هێزە کوردییەکان کۆبکاتەوەو ئ□استەیان بکات بەرەو سەرکەوتن.

ئەویش لەگەڵ هەموو ئەوانەدابوو، ب□ب□گ□وە ناوی دەیەها ئاغاو سیخوڕی دەهێنایەوە لەگەڵ حسک و پدک دان و پیاوی رژێمن.

دەمویست ئەو ب□ب□ت کۆتری ئاشتی ناو ماڵی کورد، ئەو دەیوت هەموو رێگایەکی وتووێژیان تاقی کردۆتەوە بەڵام سەرکردایەتی حسک و پدک نای□ن□وێ لەگەڵ ئێمە یەک بکەون.

نە ئەو لەمنی پرسی تۆ بۆچی هاتویت و نەمنیش بەهۆی ێشەکانەوە هیچم وت و نائومێد گەڕامەوە.

خەیاڵی بزێوم بنمیچ و دیوارە ئەستورەکانی ئەو زیندانیانەی رژێمی سەدامی بڕی سەرکاروانی شەهیدانی کۆمەڵە(شەهاب و جەعفەرو ئەنوەر)

و کادرانی تر وەک شەهید ئاشتی(ئەبوبەکر شێخ نوری)و(شەهید وەستا ئەنوەری هەڵەبجەیی)و …تیایاندا چاوەڕێی حوکمی مەرگیان کردبوو، نرکەو نەڕەو وێنەی دەم و چاوی ئەو سەرکردەو کادیرانەی کۆمەڵەم دەهاتەوە بەرچاو ل□ ئەشکەنجەکانی رژێمی سەدام پێش لەسێدارەدانیان ئەم دروشمانەیان بەڕووی جەلادەکاندا وتبوەوە:

کەم ژیام و کەڵ ژیام
بێباک ل□ بەردەم سێدارەی دوژمن
پەتی خنکاندن دەنێمە گەردن
کرێکارێکی هەژاری کوردم
هیچ پەشیمان نیم لەوەی کەکردم.

هەتا رۆژێک بەبیانوی کڕینی دەرمانەوە لەگەڵ دکتور مەحمود چوین بۆ مەهاباد لەوێ پرسم پێکردو چوم بۆ بارەگای (ی.ن.ک).

ژیانی پێشمەرگایەتی وەک دکتۆر دەست پێدەکات و هەموو بیرەوەری□کانی خۆی لەناو شۆڕشدا دەنوسێتەوە، هەتا چونی بۆ ئەوروپا و گەڕانەوەی دوا بیرەوەری گرنگی هاوکێشەیەکی نێوان مام جەلال و نەوشیروان مستەفایە.

نەوشیروان مستەفا کەسێکی کەمدوی بیرکەرەوەی، بیر ڕونی، پراکماتیکی، بەنەخشەو پلان بوو، بەڕاستی رێکخەرو پلان داڕێژبوو. بوێرو قسە لەڕوو بوو.

بڕێک ساردو وشک و دوورە پەرێزبوو، روخۆش نەبوو، عاتیفی و سۆزدار نەبوو، بۆیە درەنگ هەڵدەچوو، لایەنی لۆجیکی و عەقلانی لەدەرونیدا بەهێزتر بوو. لەلایەنی سۆزو هەڵچوونە عاتیفیەکان، لەکاتی هەبوونی جیاوازی یا دژایەتی لەبیرو باوەڕو هەڵوێستی سیاسی لەگەڵ هاوخەباتەکانی، نەوشیروان بڕێک لە دڵی دەگرت، لەبیری نەدەچوەوە و بەرامبەر بە هەندێک کەس کەکیمیاکەی لەگەڵیاندا نەدەسازا رقی لەدڵدا دروست دەبوو.

کەسێتی جەلال تاڵەبانی

کەسێکی نەترس و بەورەو کەف و کوڵاوی و پرۆزەو توانا بوو، زۆر گۆبوو، خاوەنی ئیرادەی پۆڵایین و بڕوا بەخۆبون و گەشبینی بوو، لەڕووی هەست و سۆزەوە زوو هەڵدەچوو، بەهاری لەخۆی دەهێنایە چۆکان، ئەم گەشبینی و پڕ لەهیوایەی لەکاتی نۆچدان و لاوازی و شکستەکان سودێکی گەورەی هەبوو،

بەڵام ئەم گەشبینییە لەو دۆخانەی پشت بەستو نەبوو بەشیکردنەوەی لۆجیکیانەو س□ل□نراو نەبوو بەزانیاری وردو ژمارەو داتاکان زیانی گەورەی لێ دەکەوتەوە.

مام لەپەیوەندی کۆمەڵایەتیدا بوو، واتە روو لەدەرەوەی خۆی بوو، کراوەو گەرم و گوڕ بوو، بەخشندەو گەورەو فراوان خوازبوو، شادی و

روخۆشی و قسە خۆشییەکەی بەئەندازەیەک بوو، کە وەک پەتا بڵاودەبوەوە بەناو خەڵکدا.
بەراستی کەسێتی عاتیفی (سۆزیاری) مام لەگەڵ سۆزو عاتیفەی گەلەکەیدا دەگونجا. هەروەها وزەو توانا و ئازایەتی و کۆڵنەدەرییەکەیشی لەگەڵ ئەو هەموە سەختی قورسی ومەترسییەی خەباتی رەوای گەلەکەیدا دەگونجا، هەر ئەم مۆرک و پێکهاتانەی کەسێتییەکەیشی بوو، کەدوای چەندین نوچدان و کەوتن و هەستانەوە کردی بەو سەرکردە مێژووییەی گەلەکەی.
ئەم کتێبە پڕ پڕە لە بیرەوەری گرنگ و دەیەها قارەمانی ورە بەرزی خەبات و فریشتەکانی گیان بازی نیشتمان، هیچ شتێکی بەسەردا تێنەپەڕیوە، لەنیشاندانی دڵسۆزی و گەندەڵی زۆر کەسایەتیش، تەنانەت رەخنە لەخۆی و بنەماڵەکەی دەگرێت، ئاوێنەیەکە هەموو راستییەکانی تێدایە، دەکرێت بەیەکێک لە ریشاڵە تیۆرییەکانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان دابندرێت و ئەزمونێکی پڕ بەهایە بۆ هەموو شۆڕشگێڕو شۆڕشێک سوودی لێوەربگرن.

سەلاح جەلال

سەرچاوە:

1- رەنجی فەرهادەکان/ بیرەوەری/ نوسینی دوکتۆر هەژار/چاپی یەکەم2020 چاپخانەی کارۆ لەسلێمانی

2- الذات معقدە بالکتابە عن السیرە الذاتیە نوعا ادبیا/ حاتم الێکر/ مجلە افاق العربیە/ بغداد/العدد 12/1991/115 .
لەرۆژنامەی کوردستانی ن□□ ب□دوو ژمارە بڵاوبۆتەوە(8864)لە21/2/2023 و ژمار(8865) لە22/2/20234

بە بۆنەو ڕۆ گەردوونی زوانی ئە□اییەو.. موختار کەریمی

ئیمساڵ پەی ویسوی□رمین(23) جاری یونسکۆ جە ڕۆ ویسویەکو(21) مانگەو فوریەی بە مەراسمێ جۆراوجۆرێ ملۆ پیرای ئی ڕۆیەو و داوا جە گردلایەنێو، بە تای□ت جە گرد دەسەڵاتێو کەرۆ، کە جە مەحاڵوو

وەشانە پارێزگاری جە گرد زوانەو کەرا و ئەمکاناتو گەشەیشا پەی فەراهەم کەرا. یونسکۆ چی بانگەوازانە پاگێری سەرو ئانەیە کەرە کە زوان سامانەوی فەرهەنگی گەردونین و ئەرکو گرد لایەن و دەسەڵاتەوەن کە ئی سامانە فەرهەنگییە پارێزنە. یونسکۆ گرد ساڵێو بە دروشمەوە تایبەتە ملە پیرای ئی ڕۆیەو. ئیمساڵیچ بە دروشمەو " پەروەردەی چن زوانی شەرت و پەیوازەن پەی سەرکەوتەی جە وانای و فەرکاری سەردەمیانەینە".

بە پاو ئاپەرتوو یونسکۆی جە 6000 زوانە کە تا ئارۆ مەنەنە و کەم تا فرە پەنەشا منویسیە و قسەشا پەنە کریا، نیمەشا کەوتەنە وەرو هەڕەشە فوتیای. یە چا زوانا کە هەڕەشەیش ئینا سەرەو، زوانی هەورامین. هەر بە پاو ئی ئاپەرتیە دوە حەفتە جارەو زوانەو فوتیە و دلەنە مشۆ. مەردەی هەر زوانێو بەگومان بەبەش بییەی کەمەڵگاو مرۆڤایەتین جە سەروەت و سامانی فەرهەنگی وەش کە بە هەزاران ساڵە ئی سەروەتشە نیان یەوە.
پەی ئەمەی هەورامی فەتیای زوانەکێما یانی هەم بە بەش بییەیما جە سەروەت و سامانی فەرهەنگیما، هەم فەتیای بەشەوی گەورە جە وەبییەی (هویت) کەمەڵایەتی و ئەتنەلوژیما. نامە 2474 زوانا ئینا دلە ئەتلەسو(نەخشە) زوانـاو یونسکۆینە کە هەڕەشە نەمەنەیشا ئینا سەرەو. هەرپاسە نامە 230 زوانا دلە ئی ئەتلەسینە هەنە کە جە ساڵەو 1950 یەو تا ئیسە بە تەمامی فوتیاینە. 200 زوانە جە یەرە(3) نەوە ویەردەنە دلەنە شیەنە.
هەڕەشە فوتیای سەرو 1700 زوانا فرە جدین. زیاتەر جە 600 زوانە کەوتەنە پەراوەزەو و هیچ هەرمانەوەشا پەنە نمەکەریۆ. زیاتەر جە نیمەو ئی 6000 زوانەیە، زوانو ئا کەمینانە کە کەمتەر جە 10000 قسەپەنەکەرەشا هەنە. یونسکۆ هۆکارو ئی زوانفەتیایە گێلنەوە پەی گەمەی ناسالمی سیاسی بە گەردی، و بە تایبەت پەی سیاسەتی چەوتی زوانی، کەمەڵایەتی و فەرهەنگی دەسەڵاتە نادەمەکراتیک و ناسەردەمیەکا.
داخەکەم یە چا دەسەڵاتە نادەمەکراتیکا حکومەتو باشورو کوردستانین کە 32 ساڵەن سیاسەتەوی یەکجار نادادپەروەرانە و چەوتش وەرانوەرو زوانی هەورامیەو گێرتەن وەر و جە گەردو ئەمکاناتو گەشەکەردەی بەبەشش کەردەن. مشیۆ دیسان ئەنگوسەو تاوانە پەی ئا دەسەڵاتدارا درێژە کەرمەوەو ویرشا وزمەوە کە ئی سیاسەتە زوانکوشەو ئانەیشا ملە چوارچێوەو تاوانەو لینگەسایدی(زوان کوشی) و لینگەسایدیچ تاوانینە دژ بە مرۆڤایەتی. ماڤی زوانی بەشەوی جیا نەکریان جە ماڤە فەرهەنگیەکاو جانامەو گەردونی ماڤەکاو ئانزانی. ماڤە

ئانزانی سنور نم□شناسا و ب□ی□و□ گر□ دریاین□ و ه□میش□ و گرد یاگ□□ن□ یاگ□ □□زین□ و مش□ ب□ □□سمی بشناسیا.
ک□س پ□یش نی□ن ئی مافا ت□ق□ی□ر ک□ر□ چون ماف□ ئانزانی چ□نی ئانزانی و□ش ج□ ئ□□ای با و ه□تا ی□ک ئانزان م□ن□ ب□، ئی مافایچ□ ه□ن□. جا□نام□و گ□ردونی مافو ئانزانی ج□ ب□شو ماف□ ف□رھ□نگی□کان□ (ماد□و ٢٦ و ٢٧) و ه□ر پاس□ ج□ □□ک□وتنام□ ت□مامک□ر□کاو ئی جا□نام□ین□ (□□ک□وتنام□ی ف□رھ□نگی، ک□م□□ای□تی و ئابوری) ج□ ماد□و ١٣ و ١٥ ین□ ئی مافاش□ دیاری ک□رد□ن□ ک□ مافی زوانی ب□ش□و□ن چی مافا. ب□ پاو ئی مافا مش□ گرد ئانزان□و ئ□مکانو ئان□یش□ ب□ ب□ زوان□و ک□ پ□ن□ش پ□رو□رد□ کریان و زا□□ن س□رش□ر□، یانی زوانی ئ□□ایی، پ□و□ن□ی ب□ دنیاو د□وروب□ریش□ ک□ر□، ه□ر پا زوانی□ ج□ دیارد□کا یاو□ن□، بوان□ و بنویس□ و ه□ست و سوزو و□ش ب□روز□. ئ□رکو گرد ئانزان و لای□ن□و□ن ک□ ئی مافا ب□ ئانزانی و□راو□ریش □□وا و□ن□، □□زشا و□ن□ گ□ر□، ب□ □□سم□شا بشناس□ و ب□ پاو ئ□مکاناپیش یاردید□رو و□راو□ر□ک□یش ب□ پ□ی یاوای پی ماف□ □□وایاش□.
ئ□گ□ر پ□س□ ن□ب□، ئیتر باس ک□رد□ی ج□ ئانزانی□تی، د□م□کراسی□ت و ب□رابری و دا□پ□و□ری و...... ب□ مانان. ه□ر چن وا□□ وبرای د□س□چی ه□ورامانی ئی چن سا□□ خزم□ت□و خاسشا ک□رد□ن ب□ زوان□کیما و فر□ ک□ل□ن□شا پ□□□ ک□رد□ن□و ک□ د□س□شا و□ش□ با، ب□□ام ب□ ب□ئاورد چ□نی زوان□کا د□وروب□ری بار□د□خو زوانی ه□ورامی بارود□خ□و م□ین□تبار□ن. ئی م□ین□تیچ□ د□سکرد□ن و گ□□□و□ پ□ی سیاس□تی چ□وتو و ب□ خ□م□ و پ□شت□و گ□ش وست□ی ئا د□س□□اتدارا ک□ ف□رمان□□وایی ه□ردوی ب□ش□کاو ه□ورامانی ک□را. جوابو ئی سیاس□توان□ نالایق و ک□مت□ر خ□م و م□ین□ت سازا ش□عر□ دیار□ک□ س□عدی شیرازی□ن□ ک□ ماچ□:

تو کز محنت دیگران بی غمی
نشاید ک□ نامت نهند آدمی

ت□ ک□ ج□ م□ین□و ک□سان□ت□ری ب□خ□م□نی
نم□شی□ نام□ ئانزانیت پ□ر□ بنیا

موختار ک□ریمی- ئا□مان
2023.02.20

مەراسیمی ٨ی مارس لە شاری تۆرنتۆ

پیرۆزە ٨ی مارس، رۆژی جیهانی ژنان
ژن، ژیان، ئازادی
کۆمیتەی رێکخستنی کەنەدای حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان، لە مەراسیمێکی شکۆداردا لە شاری تۆرنتۆ/ کەنەدا بەم شێوەیەی خوارەوە بەرزرادەگرێت:
بەشی یەکەم: وتار و شیعر و پەخشان

• وتاری حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان
• وتاری Yolanda McClean, Regional Vice-President, Ontario، جێگری یەکێتی گشتی فەرمانبەرانی کەنەدا.
• هوما ارجومند: بەرپرسی کەمپینی نێونەتەوەیی لە پێناو سیستەمێکی سکولاری خوێندنگاکان
• دنیا رەسولی: وتاری حزبی حیکمەتیست(خەتی رەسمی)

بەشی دووەم: ئاهەنگ و گۆرانی زیندوو لەگەڵ هونەرمەندان

• لیمە هەورامی
• گەلاوێژ سەقزی
• میوزیکژەن ئالان پشکۆ

هەر کەس و لایەنێک پێشتر دەتوانێت پەیوەندیمان پێوە بکات بۆ بەشداریکردن لە بەشی یەکەم

• بۆ زانیاری زیاتری مەراسیم دەتوانن پەیوەندی بکەن بە:

ـ سەردار عەبدوڵا حەمە: 416-561-5131

جەلال سەعید: 519-841-1816

شوێن: 1577Kingston RD, Toronto
رۆژ و کات: ١١ی مارس ٢٠٢٣، کاتژمێر ٧-١ی دوای نیوەشەو
بلیت: $٥٠ بۆ تەمەنی سەروو ١٤ ساڵ، $٣٠ بۆ تەمەنی خوار ١٤ساڵ

کۆمیتەی ڕێکخستنی کەنەدای حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان